

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

В умовах трансформації ринкової економіки України зовнішня торгівля є чи не найважливішим засобом наповнення державного бюджету. Залучення вітчизняної економіки до світових глобалізованих заходів сприяє розширенню можливостей України у здійсненні торговельних операцій на міжнародних ринках. Саме міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин є складовою врівноваженого економічного розвитку, сприяє посиленню конкурентоспроможності національної економіки, підвищує рівень життя населення та забезпечує найповніше задоволення його потреб.

За допомогою зовнішньої торгівлі національна економіка взаємодіє з господарствами інших країн. У той же час вона є основним каналом, за допомогою якого світовий ринок через посередництво інтернаціональної вартості, світових цін впливає на національне виробництво, диктуючи конкурентні техніко-економічні параметри виробництва, рівень витрат, стандарти якості.

Для 2016 р. була характерна різноспрямована ситуація. З одного боку, збереглися деякі негативні тенденції, зокрема: нестабільна політико-економічна ситуація в окремих районах Луганської і Донецької областей, продовження військової агресії з боку Росії; значна сировинна спрямованість вітчизняного експорту; відсутність доступу до кредитних ресурсів, системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У 2018 році, як і в попередньому, спостерігалось нарощування обсягів зовнішньої торгівлі товарами, проте темпи такого зростання були значно повільнішими ніж у 2017 році. Так, загальна вартість українського товарного експорту склала 47,3 млрд. доларів США (або 41,5 млрд. євро), що на 9,4% більше порівняно з 2017 роком (рис.1).

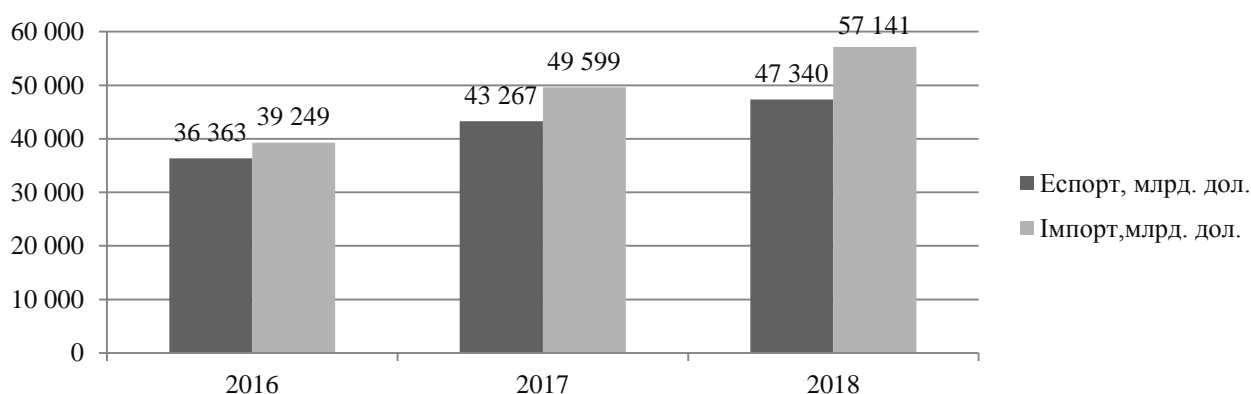

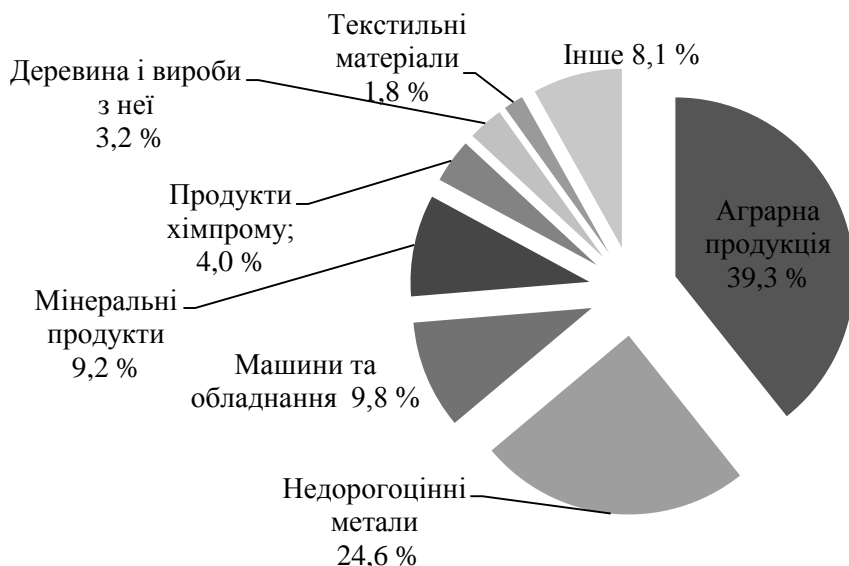
Рис. 1. Динаміка обсягів українського експорту та імпорту товарів у 2016-2018 рр., млрд. дол. США

Імпорт товарів до України зріс упродовж року на 15,2% та склав 57,1 млрд. доларів США (або 50,1 млрд. євро). Світова торгівля є двигуном виробництва як окремих країн і регіонів, так і світового господарства в цілому, оскільки вона забезпечує раціональніше використання матеріальних і людських ресурсів на всіх рівнях господарювання.

Світова торгівля розвивається під впливом багатьох чинників, основними з яких є:

- розвиток та поглиблення міжнародного поділу праці й інтернаціоналізація виробництва;
- зростання торговельно-економічної інтеграції з формуванням спільних ринків, зон вільної торгівлі;
- лібералізація міжнародної торгівлі;
- науково-технічна революція;
- формування у країнах з перехідною економікою економічних моделей, орієнтованих на зовнішній ринок.

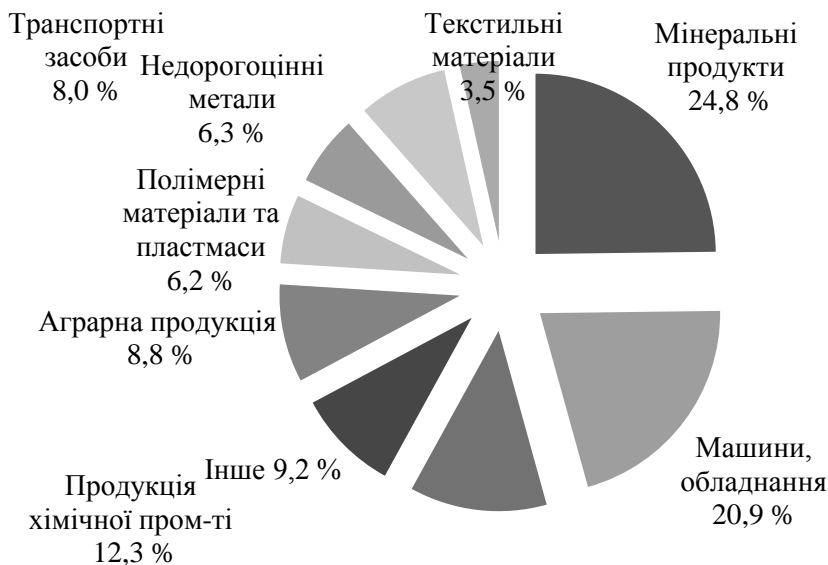
Український експорт протягом останніх років переживає складні часи. Україна втратила певні ринки збуту та виробничі потужності для традиційного експорту (рис. 2).

Рис. 2. Структура українського експорту у 2018 р., %

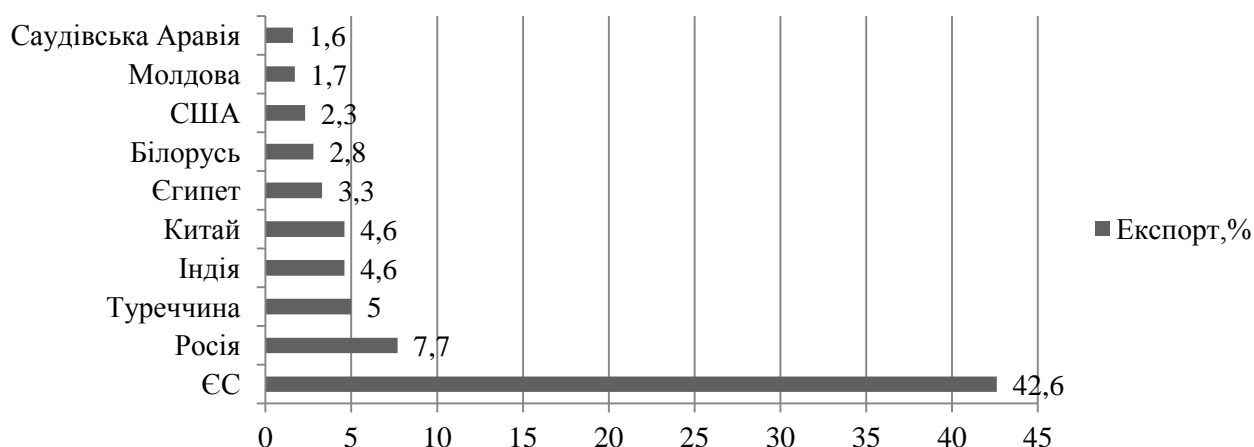
У вітчизняному експорті переважає сировинна продукція, частка якої перевищує 70 %. До нашого сировинного експорту належать: чорні метали – 21 % від загальної вартості експорту, зернові культури – 15 %, олії рослинні – 10 %, руди – 6 %, деревина – 3 %.

В структурі імпорту відбувається нерівномірність розвитку показників: за деякими групами товарів обсяги імпорту зростають, а за деякими – зменшуються (рис. 3).

Рис. 3. Структура українського імпорту у 2018 р., %

Основними позиціями імпорту в Україну були машини та обладнання 21 %, паливні ресурси 25 %, а також продукти хімічної промисловості 12 %. Зовнішня торгівля Євросоюзу орієнтована на товари з високим ступенем переробки. Так, у 2018 році першість у структурі зовнішньої торгівлі країн ЄС займали машини та обладнання експорт – 41 %, імпорт – 31 %. Частка аграрної продукції, сировинних товарів та енергоносіїв у експорті становила 15 %, у імпорті – 31 %. Основним торговельним партнером України залишається Євросоюз (рис. 4).

Рис. 4. Торговельні партнери України за обсягами експорту у 2018 р., %

Торговельний партнер Євросоюз частка якого в українському експорті становить 42,6 %, а його обсяги у поточному році зросли на 15 %. Приріст імпорту з ЄС за вказаний період склав 11,5%, а його частка у загальних обсягах імпорту – 40,6%. Друге місце у зовнішньоторговельному обороті України посідає Росія, третє – Китай. ЄС і надалі залишається ключовим торговельним партнером України, у європейському напрямку Україна експортувала товарів та послуг на суму \$23,0 млрд товарів, що на 14,3% більше, ніж у 2017 році. Для того, щоб Україна збільшувала частку експорту, залучала іноземних інвесторів, розвивала зовнішньоекономічні зв'язки з країнами-партнерами, необхідно:

- завдяки внутрішньому і зовнішньому попиту АПК нарощувати обсяги експорту;
- експортувати не тільки сировину, але і готові продовольчі товари, згідно з євростандартами;
- підтримувати галузь на національному рівні за допомогою програм розвитку;
- покращити матеріально-технічну базу аграріям задля створення конкурентоспроможної продукції;
- державі підтримувати середніх та малих фермерів;
- розширювати ринки збуту державою, тобто співпрацювати з більшою кількістю країн.

Отже, для розвитку міжнародної торгівлі, необхідно: створювати ТНК, діяльність яких відкрила б для економіки України нові можливості для інтеграції у світовий поділ виробництва, сприяла б збільшенню конкурентоспроможності на світовому ринку; здійснювати, в першу чергу, модернізацію ключових експортно-орієнтованих галузей вітчизняної економіки, діяльність яких сприяла б поліпшенню експортних можливостей країни; посилити рівень законодавчого забезпечення з питань підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках в умовах інфляції, дії світових тенденцій до подорожчання енергоносіїв; розробити заходи державної підтримки багатовекторної експортної експансії української продукції на світовий ринок; враховуючи міжнародний досвід, посилити практику застосування антидемпінгових та спеціальних заходів з питань торговельного захисту вітчизняного виробника; вдосконалювати програму співпраці з іншими країнами, а також

практику використання інструментів договірної врегулювання питань здійснення зовнішньої торгівлі, зменшення протекціоністських заходів між країнами (мити, квоти).

Список джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Сафонов Ю. М., Святовец Ю. А. Аналіз зовнішньої торгівлі продукцією АПК та прогноз співпраці з країнами ЄС. Вісник Львівського торговельно-економічного університету / [ред. кол.: Куцик П. О., Барна М. Ю., Семак Б. Б. та ін.]. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, – 2017. – Вип. № 52. – 188 с. – (Економічні науки).

3. Осацька Ю.Є., Зінченко О.М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку. «Молодий вчений», – № 12 (39), – 2016. – (Економічні науки).